

Cyngor Sir Ynys Môn	
Adroddiad i:	Pwyllgor Polisi Cynllunio
Dyddiad:	22 Mai 2024
Pwnc:	Cytundeb Cyflawni Drafft ar gyfer y Cynllun Datblygu Lleol
Aelod(au) Portffolio:	Y Cynghorydd Nicola Roberts (Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Newid Hinsawdd)
Pennaeth/Cyfarwyddwr Gwasanaeth:	Christian Branch Pennaeth y Gwasanaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd
Awdur yr Adroddiad:	John I. Williams (Rheolwr Polisi Cynllunio)
Ffôn:	
E-bost:	johnwilliams2@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	Perthnasol i bob Aelod Etholedig

1.0 Pwrpas yr adroddiad ac Argymhellion

1.1 Pwrpas yr adroddiad hwn yw rhoi cyfle i'r Pwyllgor roi ei farn a chyfrannu at y Cytundeb Cyflawni, sy'n cynnwys amserlen ddrafft a Chynllun Cynnwys Cymunedau, er mwyn paratoi Cynllun Datblygu Lleol newydd ar gyfer Ynys Môn.

1.2 Argymhellir bod y Pwyllgor yn:

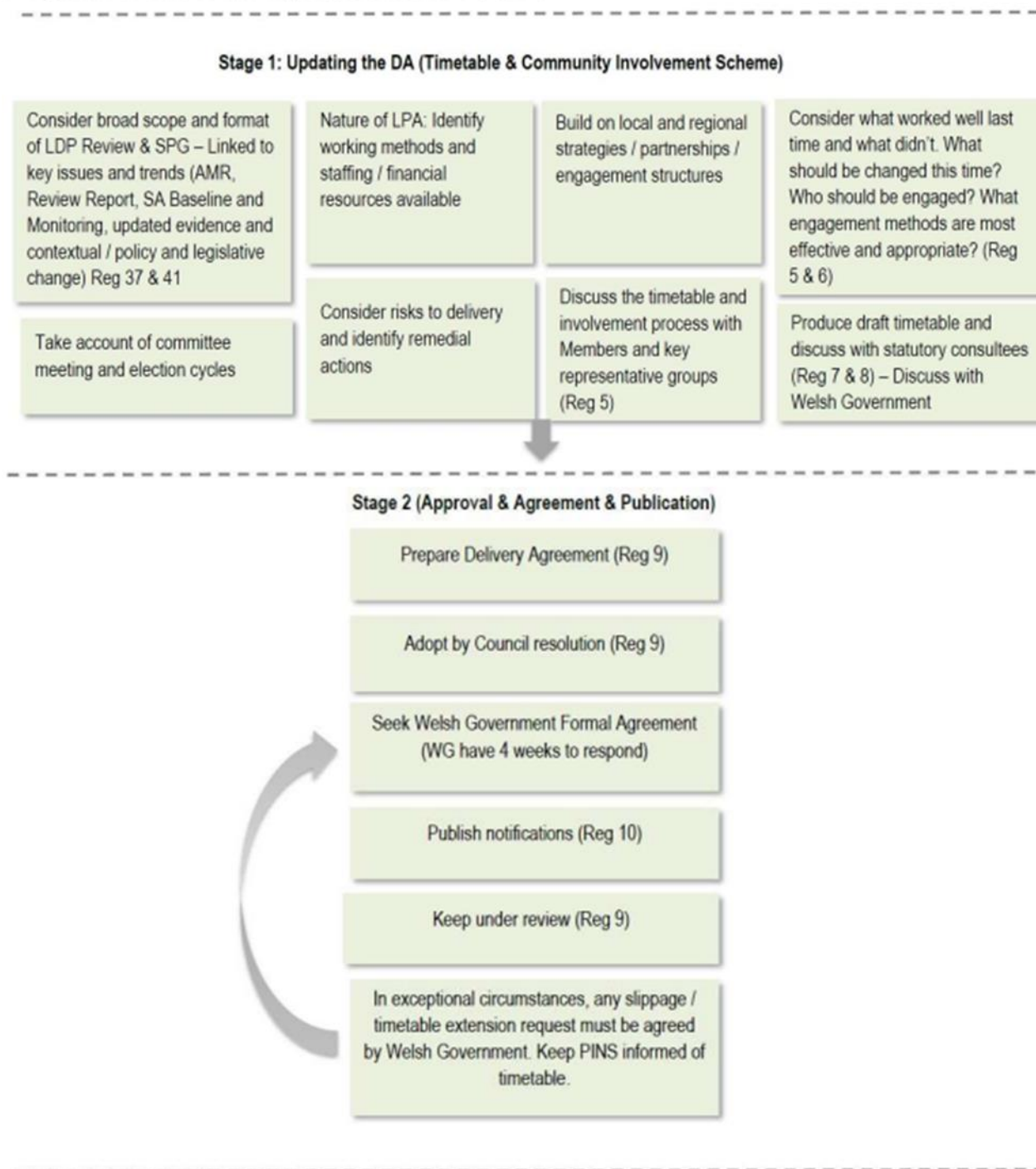
- Ystyried a chytuno ar unrhyw newidiadau angenrheidiol i'r Cytundeb Cyflawni drafft;
- Cymeradwyo drafft terfynol o'r Cytundeb Cyflawni;
- Cefnogi cynnal ymgynghoriad chwe wythnos o hyd; a
- Dirprwyo awdurdod i'r Prif Swyddog Cynllunio (mewn ymgynghoriad â'r Aelod Portffolio) i wneud unrhyw fân newidiadau pellach er cywirdeb cyn yr ymgynghoriad cyhoeddus.

2.0 Cefndir

2.1 Mae Rheoliadau Cynllunio Gwlad a Thref (Cynllun Datblygu Lleol) (Cymru) yn darparu sylfaen statudol ar gyfer paratoi cynlluniau datblygu lleol yng Nghymru. Mae rheoliad 9 yn ymwneud â pharatoi Cytundebau Cyflawni, eu cynnwys a'r trefniadau yn gysylltiedig â'u cymeradwyo (drwy benderfyniad yr awdurdod cynllunio lleol (ACLI)) a'u cyflwyno i Lywodraeth Cymru i'w hystyried a'u cytuno.

- 2.2 Rhaid i Lywodraeth Cymru ymateb o fewn pedair wythnos ar ôl derbyn y Cytundeb Cyflawni oni bai eu bod yn ysgrifennu at yr ACLI i gadarnhau bod angen mwy o amser arnynt i ystyried y ddogfen.
- 2.3 Mae'r rheoliadau'n nodi bod rhaid i'r Cytundeb Cyflawni gynnwys Cynllun Cynnwys Cymunedau (a baratowyd yn unol â Rheoliad 6) ac amserlen (a baratowyd yn unol â Rheoliad 8).
- 2.4 Rhaid i'r Cynllun Cynnwys Cymunedau gynnwys:
- a) rhestr o'r holl gyrff ymgynghori cyffredinol a phenodol sydd i'w cynnwys yn y weithdrefn CDLI;
  - b) egwyddorion y strategaeth o gyfranogi sydd i'w mabwysiadu gan yr ACLI;
  - c) y dull a ddefnyddir —
    - i) i drefnu y bydd cyfranogi yn digwydd ym mhob rhan o'r weithdrefn CDLI, a
    - (ii) gan yr ACLI i ymateb i'r broses gyfranogi y cyfeiriwyd ati yn is-baragraff (i);ac amseriad y cyfranogiad a'r ymatebion hynny.
  - (ch) manylion ynghylch sut y bydd yr ACLI yn defnyddio'r ymatebion hynny ym mhob rhan wrth ddatblygu cynnwys ei CDLI.
- 2.5 Rhaid i'r amserlen gynnwys pob dyddiad allweddol:
- a) a bennir mewn canllawiau a wneir o dan adran 75, ac y mae rhaid iddynt gynnwys —
    - (i) dyddiad pendant ar gyfer pob rhan o'r weithdrefn CDLI hyd at y rhan adneuo, a
    - (ii) dyddiadau dangosol hyd at fabwysiadu'r CDLI,
  - b) ar gyfer paratoi a chyhoeddi
    - (i) yr adroddiad arfarnu cynaliadwyedd, a
    - (ii) yr adroddiad monitro blynyddol.
- 2.6 Mae'r diagram isod yn dangos y broses ar gyfer cynhyrchu Cytundeb Cyflawni.

Diagram 7: The Delivery Agreement Process

3.0 Y Cytundeb Cyflawni

3.1 Fel y nodwyd uchod, mae'r Cytundeb Cyflawni yn cynrychioli cam cyntaf y broses o baratoi'r cynllun. Yn y bôn mae'n cynnwys dwy ran:

- a) Amserlen o'r camau allweddol ar gyfer paratoi'r cynllun; a
- b) Cynllun Cynnwys Cymunedau sy'n nodi sut a phryd y gall ymgylgoreion, rhanddeiliaid a'r cyhoedd gyfrannu at y broses o baratoi'r cynllun.

- 3.2 Rhaid i'r Cytundeb Cyflawni gael ei gymeradwyo drwy benderfyniad gan y Cyngor llawn cyn ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru i'w gytuno. Unwaith y caiff ei gytuno, rhaid glynu wrth yr amserlen yn y Cytundeb Cyflawni, a bydd rhaid i'r Cyngor gwrdd â'r terfynau amser a bennwyd ar gyfer pob cam.
- 3.3 Mae'r amserlen arfaethedig i'w gweld isod. Er ei bod yn heriol mae'n nodi proses ac agenda realistig a fydd yn galluogi'r Cyngor Sir i fabwysiadu CDLI yn yr amser byrraf posibl.

Rhif y cam	Cam	Amserlen	Cyfnodau Ymgynghori Allweddol
Terfynol			
1	Cytundeb Cyflawni - Paratoi - Ymgynghori â rhanddeiliaid allweddol - Diwygio'r ddogfen lle bo angen yn dilyn yr ymgynghoriad - Cymeradwyaeth gan y Cyngor Sir - Cyflwyno i Lywodraeth Cymru	Ebrill 2024 – Medi 2024	Ymgynghoriad Cyhoeddus Mai/Gorffennaf 2024 Adroddiad i'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar ganlyniadau'r ymgynghoriad a chytuno ar y trefniadau angenrheidiol Cymeradwyaeth gan y Cyngor llawn Medi 2024 Cyflwyno i Lywodraeth Cymru Hydref 2024
2	Cyn-adneuo – paratoi, cynnwys ac ymgynghori - Papur Gweledigaeth gydag opsiynau strategol - Galwad am safleoedd Papurau cefndirol penodol	Rhagfyr 2024 – Mai 2026	Galwad am safleoedd Rhagfyr 2024, am o leiaf 6 wythnos Mawrth 2025 – Ebrill 2025
3	Ymgynghoriad Cyn-adneuo Strategaeth a Ffefrir Aseidiadau Effaith SA/ESA a HRA	Rhagfyr 2024 – Mai 2025	Rhagfyr 2025 i Ionawr 2026
4	Paratoi Cynllun Adneuo	Mehefin 2026 – Mai 2027	Ymgynghoriad Cyhoeddus Medi/Hydref 2026
Dangosol			

5	Cyflwyno Cynllun Adneuo	Mehefin 2027	Amh.
6	Archwilio	11 mis o ddyddiad ei gyflwyno (targed)	Efallai y bydd ymgynghoriad pellach yn dilyn ei Archwilio
7	Adroddiad yr Arolygwr	Ebrill 2028	
8	Mabwysiadu	Mai 2028 (rhaid ei fabwysiadu o fewn 8 wythnos i dderbyn adroddiad yr arolygwr)	Amh.

4.0 Cynllun Cynnwys Cymunedau

- 4.1 Mae Rheoliadau Cynllunio Gwlad a Thref (Cynllun Datblygu Lleol) (Cymru) 2005 (y Rheoliadau) yn nodi bod rhaid i'r Cytundeb Cyflawni gynnwys Cynllun Cynnwys Cymunedau. Rhaid i'r Cynllun Cynnwys Cymunedau restru'r bobl a fydd yn ymwneud â pharatoi'r Cynllun Cynnwys Cymunedau, sef y cyrff ymgynghori cyffredinol ac arbenigol sydd â buddiant mewn materion yn ymwneud â'r datblygu yn ardal yr ACLI.
- 4.2 Mae Atodiad 5 o'r Cytundeb Cyflawni Drafft yn nodi'r grwpiau cyffredinol a sefydliadau penodol y byddwn yn ymgynghori â hwy. Nid yw'r rhestr yn cynnwys pob un. Bydd unigolion sydd wedi gofyn i gael eu cynnwys ar gronfa ddata cysylltiadau'r Cyngor yn cael gwybod am y cyfleoedd i gymryd rhan mewn ymgynghoriadau yn ystod pob cam perthnasol. Yn yr un modd, bydd y rheiny sydd heb eu cynnwys ar y gronfa ddata ond sy'n dymuno cyflwyno sylwadau yn dilyn cyhoeddusrwydd yn cael eu cynnwys ar y gronfa ddata fel y gallant gyfrannu at ymgynghoriadau yn ystod y camau dilynol.
- 4.3 Argymhellir cynnal trafodaethau parhaus â Llywodraeth Cymru a pharhau i drafod gydag Awdurdodau Cynllunio Lleol cyfagos.

5.0 Ystyried yr effaith

- 5.1 Mae Atodiad 1 yn rhoi trosolwg o'r asesiadau effaith amrywiol y bydd yn rhaid eu cyflawni yn ystod y broses o baratoi'r cynllun datblygu.
- 5.2 Daw'r Aseiad Effaith Cydraddoldeb sydd ynghlwm, Atodiad 2, i'r casgliad nad oes angen cymryd unrhyw gamau ar hyn o bryd gan ei bod hi'n rhy fuan, yn bennaf gan nad ydi'r ymgynghoriad wedi cael ei gynnal eto. Mae'r Cytundeb Cyflawni yn nodi'r rheiny y dylid ymgynghori â hwy, ond, os caiff rhanddeiliaid penodol eu hepgor o'r ymgynghoriad cychwynnol, gallant gael eu cynnwys mewn ymgynghoriadau dilynol.
- 5.2 Bydd Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn cael ei gwblhau yn ystod pob cam o'r broses o baratoi'r Cynllun Datblygu Lleol.

6.0 Camau Dilynol

- 6.1 Ar ôl cwblhau'r ymgynghoriad cyhoeddus, bydd y Cyngor sir yn:
- a) Ystyried y sylwadau a dderbynnir fel rhan o'r ymgynghoriad cyhoeddus a p'un ai a oes angen diwygio'r Cytundeb Cyflawni;
  - b) Cyflwyno adroddiad i gyfarfod anffurfiol o'r Pwyllgor Gwaith lle bo angen;
  - c) Cyflwyno adroddiad i'r Pwyllgor Polisi Cynllunio i'w argymhell i'r Cyngor Llawn;
  - d) Cyflwyno adroddiad i'r Cyngor Llawn i argymhell cyflwyno'r Cytundeb Cyflawni i Lywodraeth Cymru i'w gytuno;
  - e) Os caiff ei gymeradwyo gan Lywodraeth Cymru bydd modd mynd ati'n ffurfiol i ddechrau ar y broses o baratoi Cynllun Datblygu Lleol newydd.
- 6.2 Unwaith y caiff ei gytuno gan Lywodraeth Cymru, bydd y Cyngor Sir yn ymrwmo i lynu wrth yr amserlen yn y Cytundeb Cyflawni ac i baratoi'r Cynllun Datblygu Lleol newydd yn unol â'r amserlen honno. Os bydd rhaid gwyrdd oddi wrth yr amserlen a gytunwyd, bydd rhaid cael caniatâd ffurfiol Llywodraeth Cymru, fodd bynnag dim ond o dan amgylchiadau eithriadol y dylai hynny fod yn angenrheidiol.

Asesiadau Effaith

Arfarniad Cynaliadwyedd (SA)

Mae'r Llawlyfr Cynlluniau Datblygu yn nodi bod rhaid i ddatblygu cynaliadwy fod wrth wraidd y broses cynllun datblygu. Mae gofyniad statudol i gynnal Arfarniad o Gynaliadwyedd ac mae'n darparu tystiolaeth a rhesymeg dros ddewisiadau gofodol a pholisi. Oherwydd hyn, dylid gwahodd y gymuned a rhanddeiliaid i gyfrannu ym mhob cam o broses y cynllun.

Dull asesu integredig

Mae'r canllaw yn y Llawlyfr Cynlluniau Datblygu yn nodi y dylid ystyried cael dull asesu integredig wrth baratoi cynllun datblygu. Byddai hyn yn golygu integreiddio elfennau statudol ac allweddol megis gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, y Ddeddf Cydraddoldeb, y Gymraeg, Asesiad o'r Effaith ar Iechyd a Deddf yr Amgylchedd (adran 6) mewn un Arfarniad Integredig o Gynaliadwyedd. Trwy fabwysiadu'r dull hwn bydd modd cynnal asesiad mwy tryloyw, cyfannol a chynhwysfawr o oblygiadau amcanion, polisiau a chynigion ar gyfer cynaliadwyedd.

Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd

Mae'n rhaid i'r Awdurdod Cynllunio Lleol gynnal Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd o'i gynllun datblygu o dan ofynion y Rheoliadau Cynefinoedd. Mae hyn er mwyn penderfynu a yw'r polisiau a'r cynigion yn y cynllun yn debygol o gael effeithiau arwyddocaol ar gyfanrwydd unrhyw safle dynodedig Ewropeaidd yn yr ardal. Megis y safleoedd isod:

- Ardaloedd Cadwraeth Arbennig;
- Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig; a
- Safleoedd Morol Alltraeth Ewropeaidd.

Dylai'r weithdrefn Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd gael ei chymhwyso i safleoedd Ramsar, Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig arfaethedig ac Ardaloedd Cadwraeth Arbennig ymgeisiol.

Er mwyn sicrhau eglurder, ni ddylid integreiddio'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd gyda'r Arfarniad o Gynaliadwyedd gan fod ei ddull ragofalus yn wahanol iawn. Fodd bynnag, dylid crynhoi canfyddiadau'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd yn yr Arfarniad o Gynaliadwyedd fel rhan o'i asesiad o'r effaith ar fioamrywiaeth.

Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gydraddoldeb (yn cynnwys y Gymraeg a'r Ddyletswydd Economaidd Gymdeithasol)

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English.

Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1.0	Mai 2024	

Cam 1: Cefndir	
1 - Beth sy'n cael ei asesu?	Cynllun Cyflawni'r Cynllun Datblygu Lleol newydd
2 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sy'n bodoli eisoes?	Newydd
3 - Beth yw nodau a phwrpas y cynnig yma?	<p>Amlinellu'r amserlen a'r Cynllun Cynnwys Cymunedau ar gyfer paratoi Cynllun Datblygu Lleol newydd yn lle Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Gwynedd a Môn.</p> <p>Mae'r Cytundeb yn cynnwys Cynllun Cynnwys Cymunedau sy'n cadarnhau pryd y bydd y Cyngor Sir yn ymgynghori, a chyda phwy, yn ystod y gwahanol gamau'r cynllun. Bydd yn ymgynghori â sefydliadau sy'n cynrychioli'r nodweddion cydraddoldeb gwarchoddedig, y Gymraeg a'r rheiny sy'n profi anfantais economaidd.</p> <p>Mae'r CDLI yn annog mwy o ymrwymiad gan y cyhoedd wrth greu cynllun nag oedd yn digwydd yn flaenorol. Dylai awdurdodau geisio ymgysylltu â'u cymunedau yn ystod camau cynnar creu cynlluniau ac ymgynghori â'r cyhoedd yn ystod y camau hwyrach</p>

Cam 1: Cefndir		
	Yn y CDLI ceir cynigion yr awdurdod cynllunio lleol ar gyfer datblygiadau'r dyfodol a'r defnydd tir yn yr ardal. Gellir ei ddefnyddio fel sail i benderfyniadau cynllunio i ddiwallu anghenion a chyfleodd datblygu'r ardal. Mae'r system hon yn ffafrio datblygiadau sy'n cyd-fynd â'r CDLI oni bai bod ystyriaethau o bwys. Bydd y CDLI yn weithredol hyd nes y caiff ei ddiddymu neu ddisodli.	
4 - Pwy sydd yn gyfrifol am y cynnig sy'n cael ei asesu?	Polisi Cynllunio, Cyngor Sir Ynys Môn	
5 - Pwy yw'r swyddog arweiniol ar gyfer cynnal yr asesiad yma?	John Williams	
6 - Pwy arall sy'n cymryd rhan yn yr asesiad yma?	Aled Lewis	
7 - Oes yna gyswllt rhwng y cynnig yma a meysydd gwaith eraill? Er enghraifft, oes una unrhyw gynigion neu bolisiau eraill y dylid eu cymryd ystyriaeth wrth asesu'r effaith?	Mae'r cynnig yn nodi'r amserlen a'r Cynllun Cynnwys Cymunedau ar gyfer paratoi'r cynllun datblygu newydd. Bydd rhaid cwblhau asesiad effaith ar gyfer camau dilynol y broses pan fo hynny'n addas/angenrheidiol.	
8 - Ydi'r cynnig yn berthnasol i sut mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â dyletswydd gyffredinol y sector gyhoeddus mewn perthynas â phobl sy'n cael eu gwarchod gan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010?	Dileu gwahaniaethu ac aflonyddu	Ydi
	Hyrwyddo cyfleoedd cyfartal	Ydi
	Meithrin perthynas dda	Ydi
	Diogelu a hyrwyddo hawliau dynol	Ydi

Cam 1: Cefndir		
Fel rheol, mae unrhyw bolisi sy'n cael effaith ar bobl yn debygol o fod yn berthnasol ar draws pob grŵp a warchodir.		
9 – A yw'r cynnig yn benderfyniad strategol? Os felly, mae'r Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol yn berthnasol – gweler atodiad 1.	Ydi	
10 - Pwy fyddai'n cael eu heffeithio gan y cynnig/ion (yn negyddol neu'n gadarnhaol, yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol)? Os yw hwn yn gynnig strategol , sicrhewch eich bod yn ystyried yn benodol a fydd y cynnig yn effeithio mwy ar bobl sy'n byw mewn amgylchiadau cymdeithasol ac economaidd llai ffafriol nag eraill yn yr un gymdeithas (gweler atodiad 1)	Fe all y cynnig effeithio ar holl drigolion yr Ynys gan y bydd cynigion datblygu'n cael eu cymeradwyo/gwrthod yn unol â'r polisiau sydd wedi'u cynnwys yn y CDLI. Bydd y CDLI newydd yn cynnwys polisiau strategol, er y bydd y Cynllun Datblygu Strategol arfaethedig ar gyfer Gogledd Cymru yn disodli cyd-destun strategol y Cynllun Datblygu Lleol yn y pen draw.	

Cam 2.1: Casglu Gwybodaeth – Safonau'r Gymraeg a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011		
11 - A yw'r cynnig yma'n sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn unol â Pholisi Iaith Gymraeg y Cyngor Sir?	Ydi – bydd Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg yn cael ei gwblhau i asesu effaith bosib y polisiau ar iechyd a ffyniant y Gymraeg. Yn yr un modd, bydd y CDLI newydd y cynnwys polisiau sy'n canolbwyntio ar y Gymraeg a bydd rhaid i ddatblygiadau sy'n debygol o gael effaith sylweddol ar yr iaith gwblhau asesiad o effaith y datblygiad ar y Gymraeg.	
12 - Oes cyfle yma i gynnig mwy o gyfleoedd i bobl ddysgu a / neu ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau bob dydd?	Mae'r Cytundeb Cyflawni yn nodi'r amserlen a'r Cynllun Cynnwys Cymunedau ar gyfer paratoi'r Cynllun Datblygu Lleol newydd yn lle'r Cynllun Datblygu Lleol cyfredol, sef Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Gwynedd a Môn. Bydd y CDLI newydd yn cynnwys polisiau a fydd yn hwyluso datblygiadau a fydd yn cefnogi'r Gymraeg.	

Cam 2.1: Casglu Gwybodaeth – Safonau'r Gymraeg a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011	
13 – A fydd y maes gwaith hwn yn gwneud cynnig rhagweithiol i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg i ddefnyddwyr?	Bydd
14 – A fydd y cynnig hwn yn debygol o warchod a hyrwyddo'r Gymraeg o fewn y gymuned?	Bydd
<p>I'ch helpu i ateb y cwestiynau uchod, mae'r Canllawiau Asesu Effaith yn rhestru cyfres o gwestiynau y dylid eu hystyried wrth edrych sut bydd cynigion yn effeithio ar yr iaith Gymraeg yn gyffredinol. Bydd y graddau mae'r cwestiynau hyn yn berthnasol yn dibynnu ar y cynnig dan sylw.</p> <p>Fodd bynnag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Os ydych yn edrych ar sut fyddai bolisiau, strategaethau neu ganllawiau allweddol y Cyngor yn effeithio ar y Gymraeg; neu • Os ydi'ch ymateb cychwynnol i'r cwestiynau uchod yn codi unrhyw bryderon neu dystiolaeth i awgrymu y byddai'r cynnig yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, neu'n cael effaith andwyol ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg; <p>dylid cwblhau asesiad mwy cynhwysfawr o'r effaith ar y Gymraeg. Mae ffurflen ar wahân ar gael ar MonITor. Mae dogfen gyngor arferion da Comisiynydd y Gymraeg hefyd ar gael ar MonITor i'ch cynorthwyo.</p>	

Cam 2.2: Casglu Gwybodaeth – Deddf Hawliau Dynol 1998	
15 - Oes yna unrhyw faterion sydd angen ystyriaeth o ran Hawliau Dynol? Os oes, beth yw'r materion yma? Er enghraifft, a fyddai'r cynnig yn arwain at fethu a diogelu'r hawl i breifatrwydd?	Nac oes. Bydd cyfranogiad cyhoeddus yn rhan bwysig o'r broses o ddatblygu'r CDLI. Byddwn yn ymgynghori â'r cyhoedd yn ystod pob cam er mwyn hyrwyddo cynwysoldeb.

Cam 2.3: Casglu Gwybodaeth – Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015		
16 – Ydi'r cynnig yn cyflawni unrhyw rai o'r saith nod llesiant cenedlaethol a amlinellir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015?	Cymru lewyrchus	Ydi
	Cymru gydnerth	Ydi
	Cymru iachach	Ydi

(Mae disgrifiadau o'r nodau llesiant wedi'u rhestru yn Atodiad 3)	Cymru sy'n fwy cyfartal	Ydi
	Cymru o gymunedau cydlynus	Ydi
	Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu	Ydi
	Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang	Ydi

Cam 2.4: Casglu Gwybodaeth – Ymgysylltu / Ymgynghori / Tystiolaeth / Llenwi'r bwlch mewn gwybodaeth		
Cyfeiriwch at y rhestr wirio cyn-ymgynghori a chyn-ymgysylltu, sydd ar gael ar MonITor		
17 - Beth sydd wedi cael ei wneud hyd yn hyn o ran cyfranogiad ac ymgynghoriad mewn perthynas â'r cynnig yma?	Fel cam cychwynnol yn y broses o baratoi'r CDLL newydd a chan mai pwrpas y Cytundeb Cyflawni yw gosod amserlen realistig ar gyfer paratoi a mabwysiadu CDLI ac amlinellu sut y byddwn yn cysylltu â chymunedau a rhanddeiliaid eraill, rydym o'r farn nad oes fawr o bwrpas ymgysylltu cyn ymgynghori ar y drafft gan na fyddai hynny'n mynd i'r afael â chynnwys y CDLI terfynol. Bydd ymgynghoriadau'n fwy beirniadol yn ystod camau diweddarach y broses.	
18 – Ydych chi wedi defnyddio unrhyw wybodaeth arall fel rhan o'ch asesiad? Rhestrwch unrhyw adroddiadau, gwefannau, dolenni a ddefnyddiwyd ayb yma a nodwch y dystiolaeth berthnasol yn y tabl yng ngham 3	<ul style="list-style-type: none"> • Llawlyfr Cynlluniau Datblygu 2020: https://www.gov.wales/development-plans-manual-edition-3-march-2020 • Gwybodaeth a gedwir gan y Cyngor 	
19 - Oes yna unrhyw fylchau yn y wybodaeth a gasglwyd hyd yma? Os oes, sut fydd y rhain yn cael sylw?	Pwrpas yr ymgynghoriad yw cael barn y cyhoedd a rhanddeiliaid penodol ar gynnwys y ddogfen.	

Cam 3: Ystyried yr effaith debygol ac adnabod camau lliniaru

20 – Nodwch isod unrhyw effaith debygol o safbwynt cydraddoldeb ar y grwpiau unigol, ynghyd ag adnabod pa gamau gellir eu cymryd i leihau neu wella'r effeithiau yma. *Er mwyn penderfynu natur yr effaith debygol, dewiswch un o'r canlynol os gwelwch yn dda – **Negyddol / Cadarnhaol / Dim effaith**

Y grŵp a warchodir	*Yr effaith debygol	Manylion am yr effaith (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau)	Camau i liniaru'r effaith negyddol
Oed	Positif	Bydd dogfennau ar gael ar-lein. Bydd copiâu papur hefyd ar gael ar gais neu mewn print bras. Bydd copiâu ar gael yn llyfrgelloedd Ynys Môn ac ym mhrif swyddfeydd y Cyngor.	Yn ystod camau dilynol y broses o baratoi'r Cynllun Datblygu Lleol, os ydi'r gwasanaeth yn sylwi nad yw grwpiau sy'n cynrychioli nodweddion gwarchodedig penodol wedi cymryd rhan bydd yn ystyried a oes angen ymgynghori mewn modd gwahanol yn ystod ymgynghoriadau dilynol.
Anabledd	Dim	Bydd dogfennau ar gael ar-lein. Bydd copiâu papur hefyd ar gael ar gais neu mewn print bras. Bydd copiâu ar gael yn llyfrgelloedd Ynys Môn ac ym mhrif swyddfeydd y Cyngor.	Yn ystod camau dilynol y broses o baratoi'r Cynllun Datblygu Lleol, os ydi'r gwasanaeth yn sylwi nad yw grwpiau sy'n cynrychioli nodweddion gwarchodedig penodol wedi cymryd rhan bydd yn ystyried a oes angen ymgynghori mewn modd gwahanol yn ystod ymgynghoriadaudilynol.
Rhyw	Dim effaith	Amh.	Amh.
Ailbennu rhywedd	Dim effaith	Amh.	Amh.
Beichiogrwydd a Mamolaeth	Dim effaith		
Hil / Ethnigrwydd / Cenedligrwydd	Dim effaith	Amh.	Amh.
Crefydd neu gred	Dim effaith	Amh.	Amh.
Cyfeiriadedd rhywiol	Dim effaith	Amh.	Amh.
Priodas neu bartneriaeth sifil	Dim effaith	Amh.	Amh.

Y grŵp a warchodir	*Yr effaith debygol	Manylion am yr effaith (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau)	Camau i liniaru'r effaith negyddol
Y Gymraeg	Positif	Bydd y Cytundeb Cyflawni ar gael yn ddwyieithog.	Amh.
Hawliau dynol	Positif	Bydd cyfranogiad cyhoeddus yn rhan bwysig o'r broses o ddatblygu'r CDLI. Bydd ymgynghoriadau cyhoeddus y cael eu cynnal yn ystod y gwahanol gamau i hyrwyddo cynhwysiant.	Amh.
Unrhyw fater arall perthnasol	Nac oes	Amh.	Amh.
Mae cyswllt clir rhwng materion cydraddoldeb ac economaidd-gymdeithasol. Fe all grwpiau gwarchodedig ddiodeff gwahaniaethu oherwydd anfantais economaidd-gymdeithasol. Os daw unrhyw faterion i'r amlwg wrth asesu materion anstrategol, byddwn yn rhoi sylw dyledus iddynt ac yn eu cofnodi o dan y grŵp a warchodir perthnasol, neu 'unrhyw fater arall perthnasol' uchod.			

Cwblhewch yr adran hon os yw'r cynnig yn fater strategol (atodiad 1)			
Y Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol	Effaith debygol	Manylion am yr effaith (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau)	Camau i liniaru'r effaith negyddol
A yw'r cynnig yn debygol o achosi anghydraddoldeb yn deillio o anfantais economaidd-gymdeithasol?	Methu â chael mynediad at ddogfennau ymgynghori	Mae'n bosib na fydd rhai grwpiau'n gallu cael mynediad at y dogfennau ymgynghori oherwydd anfantais economaidd-gymdeithasol.	Bydd copiâu papur ar gael mewn llyfrgelloedd ac yn swyddfeydd y Cyngor ar gyfer pobl sydd wedi'u hallgau'n ddigidol.

Cam 4 – Canlyniad yr asesiad

Mae pedwar canlyniad posib – cadwch y rhain mewn cod wrth gwblhau'r rhan nesaf:

- **Dim newid sylweddol** – Mae'r asesiad yn nodi bod y cynnig yn gadarn; mae'r cynnig yn annhebygol o wahaniaethu neu gael effaith andwyol. Manteisiwyd ar bob cyfle i hyrwyddo cydraddoldeb.
- **Addasu'r cynnig** - Mae'r asesiad yn nodi bod problemau posib neu gyfleoedd wedi'u colli. Dylid addasu'r cynnig i gael gwared ar unrhyw rwystrau neu i hyrwyddo cydraddoldeb yn well.
- **Parhau â'r cynnig** - Mae'r asesiad yn nodi effaith andwyol bosibl neu cyfleodd a gollwyd i hyrwyddo cydraddoldeb. Nodwch yn glir pam y gellir cyfiawnhau parhau â'r cynnig. Rhaid cynnwys y cyfiawnhad yn yr asesiad a rhaid iddo fod yn unol â'r ddyletswydd i roi sylw dyledus. Ar gyfer y cynigion perthnasol pwysig, bydd rhaid darparu rhesymau pendant.
- **Atal a dileu'r cynnig** – Mae'r cynnig yn dangos gwahaniaethu gwirioneddol neu debygol. Rhaid ei atal a'i ddileu neu ei newid. (Mae'r Cod Ymarfer a'r Canllawiau ar ddyletswyddau'r sector cyhoeddus sydd ar gael ar wefan y Comisiynydd yn darparu gwybodaeth ynglŷn â'r hyn a ystyrir yn wahaniaethu anghyfreithlon.)

Cam 4: Canlyniad yr asesiad	
21 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol o ran cydraddoldeb, y Gymraeg ac, os yn berthnasol, anfantais economaidd gymdeithasol (sef crynodeb o'r tabl uchod yng ngham 3).	Nid oes unrhyw effeithiau negyddol wedi cael eu nodi yn ystod y cam yma. Bydd yn bwysig asesu'r CDLI yn ystod y gwahanol gamau fel rhan o'r broses.
22 - Disgrifiwch unrhyw weithredu a wnaed neu a fwriedir i wneud y mwyaf o'r cyfle i hyrwyddo cydraddoldeb a'r Gymraeg, nodau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (cynaliadwyedd) ac, os yn berthnasol, sicrhau canlyniadau gwell ar gyfer y rheiny sy'n wynebu anfantais economaidd.	Hyd yma, rydym wedi gwneud cymaint â phosib i hyrwyddo cydraddoldeb a'r Gymraeg. Bydd yr ymgynghoriad yn sicrhau bod modd i bob rhan o'r gymuned gyfrannu at benderfyniad y Cyngor.
23 – A oes yna unrhyw agweddau o'r cynnig yn mynd yn groes i amcanion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015?	Nac oes. Ystyriwyd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 wrth gynhyrchu'r Cytundeb Cyflawni.
24 – A oes angen ail-ystyried y cynnig neu ystyried beth y gellir ei wneud yn wahanol o ganlyniad i gynnal yr asesiad yma?	Nac oes

Cam 4: Canlyniad yr asesiad	
(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os ydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried a ddylid bwrw 'mlaen â'r cynnig ar yr adeg hon).	
25 – A oes strategaeth ar gyfer delio ag unrhyw effeithiau negyddol nad ydynt yn anghyfreithlon ond na ellir eu hosgoi ac na'u lliniaru?	Ni nodwyd unrhyw effeithiau negyddol.
26 - A fydd y cynnig yn cael ei fabwysiadu / anfon ymlaen am gymeradwyaeth? Pwy fydd yn gwneud y penderfyniad?	Yn dilyn yr ymgynghoriad cyhoeddus, byddwn yn ystyried y sylwadau, ac yn diwygio'r Cytundeb Cyflawni'n unol â hynny. Yna, byddwn yn cyflwyno'r ddogfen i'w chymeradwyo gan y Cyngor, cyn symud ymlaen i'r cam nesaf yn y broses.
27 - Oes yna drefniadau monitro mewn lle? Beth yw'r trefniadau hynny?	Byddwn yn cwblhau Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn ystod bob cam.

Cam 5: Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach.

Cyf	Camau gweithredu arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen
	Coladu'r sylwadau a barn a gesglir yn ystod yr ymgynghoriad hwn a chreu un adroddiad cynhwysfawr.		

Atodiad 1 - Cymru sy'n Fwy Cyfartal - Y Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol (Dyddiad dod i rym: 31 Mawrth 2021)

Beth yw'r Ddyletswydd?

Nod cyffredinol y ddyletswydd yw sicrhau gwell canlyniadau i'r rheini sy'n wynebu anfantais economaidd-gymdeithasol. Wrth wneud penderfyniadau strategol, megis penderfynu ar flaenoriaethau a gosod amcanion, bydd gofyn i gyrff cyhoeddus roi ystyriaeth i leihau anghydraddoldebau mewn canlyniadau sy'n deillio o anawsterau economaidd-gymdeithasol.

Pwy sy'n debygol o brofi anfantais economaidd-gymdeithasol?

Gall anfantais economaidd-gymdeithasol fod yn anghymesur mewn cymunedau buddiant a hefyd mewn cymunedau lle, gan arwain at fwy o anghydraddoldeb o ran canlyniadau, ac mae croestoriadedd yn gallu dwysáu hynny.

Cymunedau buddiant – grwpiau â phrofiad cyffredin, ee digartrefedd; neu bobl sy'n rhannu hunaniaeth, ee unig rieni, gofalwyr. Hefyd, pobl sy'n rhannu un neu fwy o'r nodweddion gwarchoddedig a restrir yn Neddf Cydraddoldeb 2010.

Cymunedau lle –pobl sydd â chysylltiad â'i gilydd oherwydd y lle y maent yn byw, yn gweithio, yn ymweld ag ef neu'n treulio cryn dipyn o'u hamser ynddo mewn ffyrdd eraill

Croestoriadedd – yn ei hanfod, mae'n ymwneud â deall sut y mae nodweddion fel rhywedd, hil neu ddsbarth yn gallu rhyngweithio ac arwain at brofiad ac anfantais unigryw mewn sefyllfa benodol a hefyd, yn aml, at sawl profiad neu anfantais o'r fath. Ni ellir, ac ni ddylid deall mathau penodol o wahaniaethu ar wahân i'w gilydd. Mae mabwysiadu agwedd wirioneddol groestoriadol yn sicrhau nad yw hynny'n digwydd

Pryd fydd y Ddyletswydd yn berthnasol?

Wrth wneud **penderfyniadau strategol**. Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu enghreifftiau o benderfyniadau strategol y gall gyrff cyhoeddus eu gwneud (nid rhestr gynhwysfawr):

- Cyfarwyddeb a bwriad strategol
- Strategaethau a ddatblygir gan Fyrddau Partneriaeth Rhanbarthol a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus sy'n effeithio ar swyddogaethau'r corff cyhoeddus
- Cynlluniau tymor canolig i hir (er enghraifft, cynlluniau corfforaethol, cynlluniau datblygu, cynlluniau cyflenwi gwasanaethau a chynlluniau gwella)
- Gosod amcanion (er enghraifft, amcanion llesiant, amcanion cydraddoldeb, strategaeth iaith Gymraeg)
- Newid a datblygu gwasanaethau cyhoeddus
- Cynllunio ariannol strategol
- Penderfyniadau caffael a chomisiynu mawr
- Datblygu polisiâu strategol

Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn y canllaw corfforaethol ar asesu'r effaith ar gydraddoldeb.

Atodiad 2 – Hawliau Dynol

Hawliau a rhyddid i bob unigolyn yw hawliau dynol, ni waeth beth yw eu cenedligrwydd nag eu dinasyddiaeth. Mae yna 16 o hawliau sylfaenol yn y Ddeddf Hawliau Dynol - i gyd wedi'u cymryd o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. At bwrpas y Ddeddf, fe gyfeirir atynt fel 'Hawliau'r Confensiwn'. Fe'u rhestrir isod:

(Cyflwyniad yw Erthygl 1 – nid yw wedi'i ymgorffori yn y Ddeddf Hawliau Dynol)

Erthygl 2: Yr hawl i fywyd

Erthygl 3: Gwahardd artaith

Erthygl 4: Gwahardd caethwasiaeth a llafur gorfodol

Erthygl 5: Yr hawl i ryddid a diogelwch

Erthygl 6: Yr hawl i dreial teg

Erthygl 7: Dim cosb heb gyfraith

Erthygl 8: Hawl i barch at fywyd preifat a theuluol

Erthygl 9: Rhyddid meddwl, cydwybod a chrefydd

Erthygl 10: Rhyddid mynegiant

Erthygl 11: Rhyddid cymdeithasiad ac ymgynnull

Erthygl 12: Yr hawl i briodi

Erthygl 14: Gwahardd gwahaniaethu

Erthygl 1 o Brotocol 1: Diogelu eiddo

Erthygl 2 o Brotocol 1: Hawl i gael addysg

Erthygl 3 o Brotocol 1: Hawl i etholiadau rhydd

Erthygl 1 o Brotocol 13: Diddymu'r gosb eithaf

Atodiad 3 – Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn ymwneud â gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Wrth wneud eu penderfyniadau, rhaid i gyrff cyhoeddus wneud yn siŵr eu bod yn ystyried yr effaith y gallent ei chael ar bobl sy'n byw eu bywydau yng Nghymru yn y dyfodol. Mae'r deddf yn pennu saith o nodau llesiant:

Cymru lewyrchus

Cymdeithas arloesol, gynhyrchiol, carbon isel sy'n cydnabod y terfynau sydd ar yr amgylchedd byd-eang ac sydd, o ganlyniad, yn defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon a chymesur (gan gynnwys gweithredu ar newid yn yr hinsawdd); ac sy'n datblygu poblogaeth fedrus ac addysgedig mewn economi sy'n cynhyrchu cyfoeth ac yn cynnig cyfleoedd cyflogaeth, gan ganiatáu i bobl fanteisio ar y cyfoeth a gynhyrchir drwy gael gafael ar waith teg.

Cymru Gydnerth

Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella amgylchedd naturiol bioamrywiol gydag ecosystemau iach gweithredol sy'n cynnal cydnerthedd cymdeithasol, economaidd ac ecolegol ynghyd â'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid hinsawdd).

Cymru lachach

Cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosibl a lle deallir dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol.

Cymru sy'n fwy cyfartal

Cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (yn cynnwys eu cefndir ac amgylchiadau economaidd-gymdeithasol).

Cymru o gymunedau cydlynus

Cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel sydd â chysylltiadau da.

Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu

Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a gweithgareddau hamdden.

Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

Cenedl sydd, wrth iddi wneud unrhyw beth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud peth o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at lesiant byd-eang.

